59. Добијање IS криве (методом једнакости функција штедње и инвестиција) ★

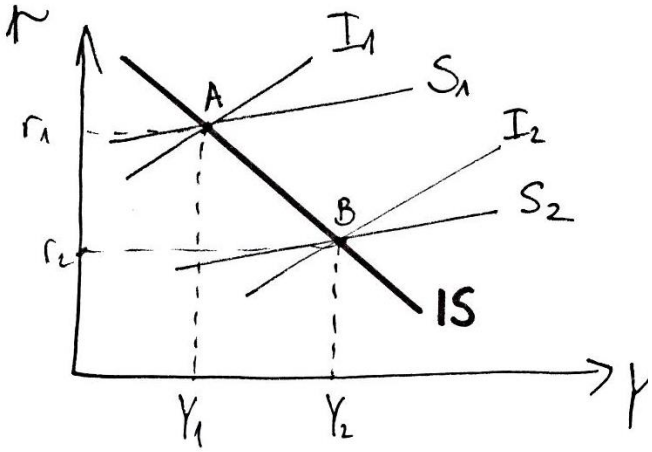

На x-оси означавамо **доходак Y**, док на y-оси означавамо **каматну стопу r**.

Ознаке:
S - штедња (savings)
I - инвестиције (investment)

Метод једнакости функција штедње и инвестиција полази од равнотеже функција штедње и инвестиција. Ова равнотежа представља равнотежу на тржишту добара. Дакле, у тачкама пресека (нпр. тачка A и тачка B) **формирају се тачке које чине IS криву**. Како? Са падом камате са r_1 на r_2, долази до:
- померања функције инвестиција на десно, јер је позајмљивање јефтиније
- померања функције штедње на ниже, јер са нижом каматном стопом мање штедимо
У новом пресеку, доходак се повећао на Y_2.

60. Добијање IS криве (методом једнакости штедње и инвестиција) ★

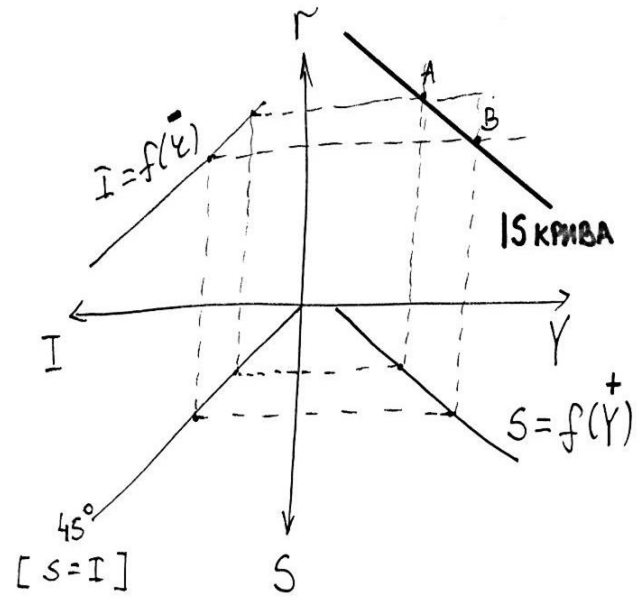

На x-оси са десне стране означавамо **доходак Y**, са леве стране **инвестиције I**, док на y-оси на горњој страни означавамо **каматну стопу r**, а са доње стране **штедњу S**.

Четврти квадрант: Функција штедње представља позитивну корелацију између дохотка и штедње. Што је већи доходак, то је већа и штедња, и обрнуто.

Трећи квадрант: У краткорочној равнотежи привреде, штедња је једнака инвестицијама, што графички представљамо линијом 45 степени.

Други квадрант: Функција инвестиција је негативна корелација између инвестиција и каматне стопе.

Први квадрант: Узимањем две произвољне тачке на некој од ових кривих из горе наведених квадранта и њиховим међусобним спајањем под углом од 90 степени, **добијамо IS криву као негативну корелацију између дохотка и каматне стопе** (у свакој њеној тачки је равнотежа на тржишту добара).

61. Добијање IS криве (методом потрошња плус инвестиције)

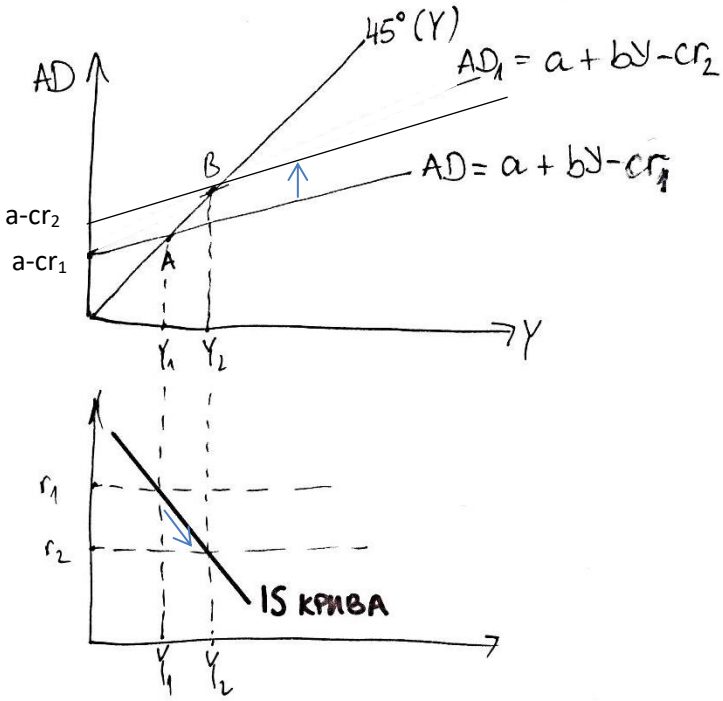

Први график:

На х-оси означавамо **доходак Y**, док на у-оси означавамо **агрегатну тражњу AD.** Агрегатна тражња расте са повећањем нивоа дохотка, па је зато позитивног нагиба. Линија 45 степени представља једнакост дохотка и агрегатне тражње, тј. стварне и планиране потрошње.

- Почетна равнотежа је у **тачки А**, где смо на нивоу дохотка Y_1 и нивоу каматне стопе r_1.
- Када каматна стопа падне на ниво r_2, људи желе више да позајмљују и тиме више троше, те се агрегатна тражња помера нагоре, на већи ниво AD_1, већи доходак Y_2 и **тачку В**.

Други график:

На х-оси означавамо **доходак Y**, док на у-оси означавамо **каматну стопу r.** Ниво каматних стопа је дат, а нивое дохотка преносимо са првог графика, како бисмо добили **IS криву**.

62. Померање IS криве

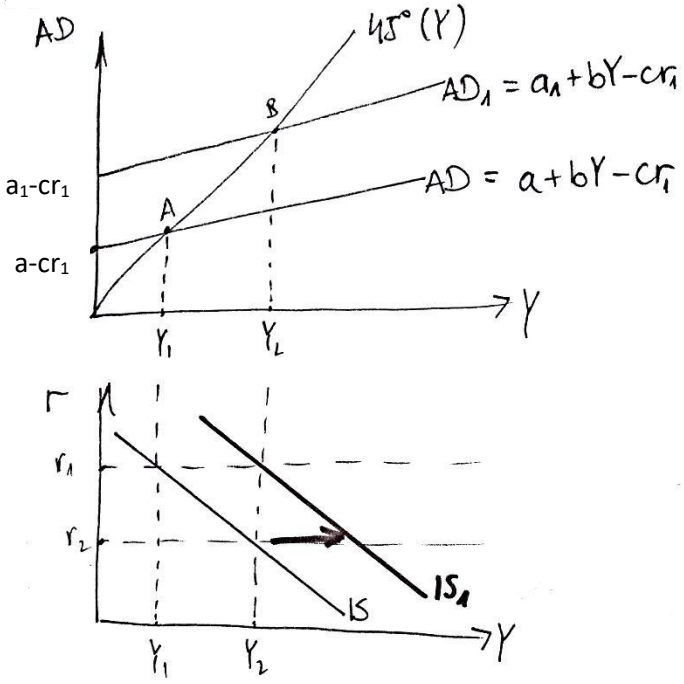

Први график:

На х-оси означавамо **доходак Y**, док на у-оси означавамо **агрегатну тражњу AD.** Агрегатна тражња расте са повећањем нивоа дохотка, па је зато позитивног нагиба. Линија 45 степени представља једнакост дохотка и агрегатне тражње, тј. стварне и планиране потрошње.

- Почетна равнотежа је у **тачки А**, где смо на нивоу дохотка Y_1 и нивоу каматне стопе r_1.
- Уколико се повећа **аутономна потрошња а на ниво a_1**, функција агрегатне тражње се помера навише на AD_1 и сада смо у равнотежи у тачки В, на вишем нивоу дохотка Y_2 , а на истом нивоу каматне стопе r_1.

Други график:

(објасните добијање IS криве из претходног питања, а потом додај следеће)

- С обзиром да се у нашем случају каматна стопа није променила већ аутономна потрошња као егзогени фактор, ово **помера IS криву удесно на IS_1** (не крећемо се дуж исте IS криве!)

63. Неравнотеже IS криве

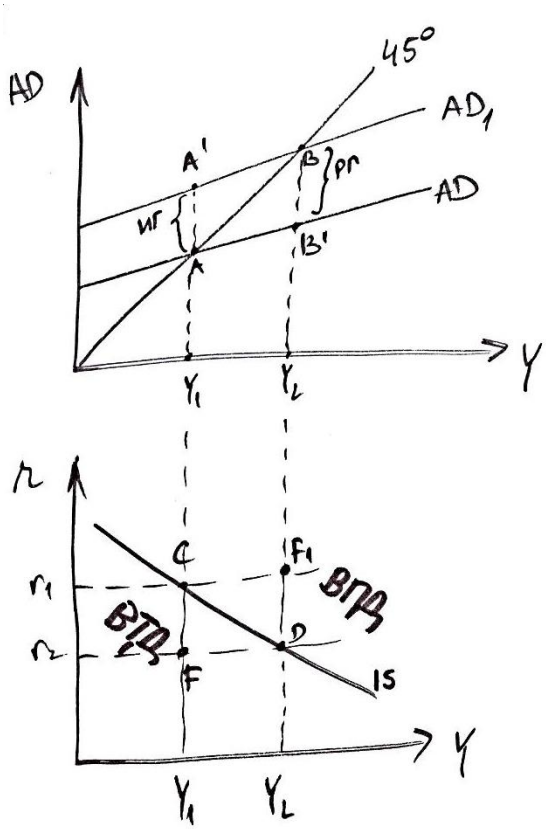

Y - доходак
AD - агрегатна тражња
r - каматна стопа
ИГ - инфлациони геп
РГ - рецесиони геп

На другом графику имамо IS криву, где су равнотеже у тачкама C и D. Ту су равнотеже тржишта добара.
Могу се догодити **две неравнотежне ситуације**, приказане тачкама F и F_1.

1) Рецесиони геп - вертикални размак између B и B' (први график). Тада долази до неравнотежне **тачке F_1** (други график) где је каматна стопа више од равнотежне, те имамо вишак понуде добара (ВПД).

2) Инфлациони геп - вертикални размак између A и A' (први график). Тада долази до неравнотежне **тачке F** (други график) где је каматна стопа нижа од равнотежне, те имамо вишак тражње за добрима (ВТД).

Закључак:
- ВПД = свака тачка десно од IS криве
- ВТД = свака тачка лево од IS криве

64. Добијање LM криве*

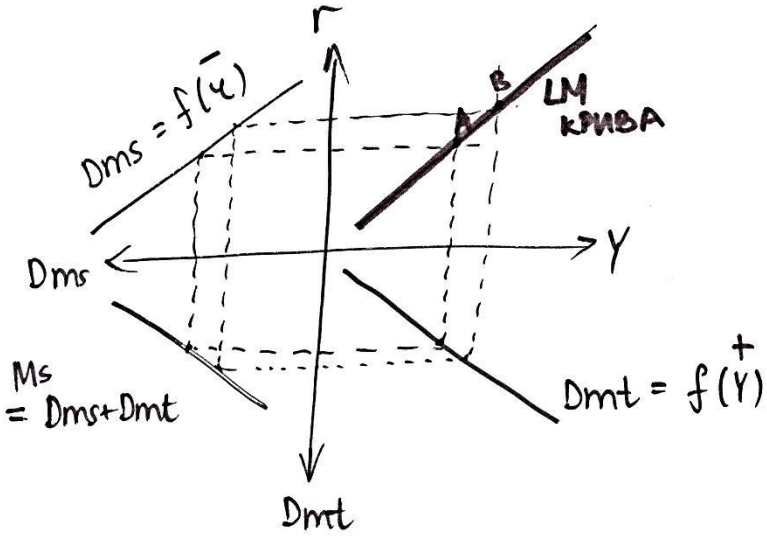

На x-оси са десне стране означавамо **доходак Y**, са леве стране **тражњу за спекулативним новцем Dms**, док на y-оси на горњој страни означавамо **каматну стопу r**, а са доње стране **тражњу за трансакционим новцем Dmt**.

Четврти квадрант: Позитивна корелација између тражње за трансакционим новцем и дохотка. Што је већи доходак, то је већа тражња за трансакционим новцем.

Трећи квадрант: У краткорочној равнотежи на тржишту новца, понуда новца је једнака укупној тражњи за новцем (Dms+Dmt).

Први квадрант: Узимањем две произвољне тачке на некој од ових кривих из горе наведених квадранта и њиховим међусобним спајањем под углом од 90 степени, **добијамо LM криву као позитивну корелацију између дохотка и каматне стопе** (у свакој тачки је равнотежа на тржиш. новца).

Други квадрант: Негативна корелација између тражње за спекулативним новцем и каматне стопе. Што је већа каматна стопа, то људи мање желе да држе новац код себе, већ више хоће да штеде у банци тј. улажу у обвезнице (спекулација).

80. Избор инфлација – незапосленост

➲ За ово испитно питање напишите укратко суштину из питања 72 (Филипсова крива – кејнзијанска фаза) и питања 73 (Филипсова крива – монетаристичка фаза). Пре свега, дефинишите Филипсову криву и напомените разлике у нагибу у кратком и у дугом року.

Потом, детаљно опишите трошкове и бенефите инфлације и незапослености као у наставку:

- ТРОШКОВИ И БЕНЕФИТИ ИНФЛАЦИЈЕ -

ДВА ЧЕСТА ПРОБЛЕМА КОД ЉУДИ

1. ИНФЛАТОРНА ИЛУЗИЈА

Инфлаторна илузија постоји када људи мешају номиналне и реалне варијабле. На пример, људи могу да примете да су се повећале цене због инфлације, али заборављају да су се повећале и њихове номиналне наднице.

2. ПОГРЕШНО КАУЗАЛНО ЗАКЉУЧИВАЊЕ

Ово значи да људи мисле да је инфлација узрок лошег стандарда, а не сагледавају прави узрок тога. На пример, током 1970-их прави узрок пада стандарда није била инфлација већ варирање цена нафте – дошло је до прогрешних закључака.

ТРОШКОВИ ИНФЛАЦИЈЕ

Трошкове инфлације можемо поделити у четири групе, а то су:

1. НУЖНИ ТРОШКОВИ ИНФЛАЦИЈЕ – они не могу бити избегнути, и то су:

- **трошкови ципела** – додатно време и труд које морамо да уложимо када је присутна инфлација, нпр. да бисмо више пута ишли у банку због трансакција (одатле назив „*ципела*“)
- **мени трошкови** – физички ресурси потребни да бисмо одржали ствари реалним поред инфлације (нпр. трошкови штампања менија у ресторанима јер због инфлације морају често да се мењају цене)

2. ТРОШКОВИ ИНФЛАЦИЈЕ УСЛЕД НЕПРИЛАГОЂАВАЊА – то су:

- **фискална „стега“** – због инфлације се повећају номиналне наднице, а тада у прогресивном пореском систему потпадамо у „вишу класу“ и имамо већи проценат пореза на зараду (стога нас порези „стежу“)
- **опорезивање капитала** – због инфлације расту номиналне каматне стопе на штедњу, а порез се плаћа на *номиналну* стопу (не реалну) тако да и овде имамо губитке у случају инфлације
    - <u>решење за ово</u>: индексирање (да се ипак опорезује *реална* стопа)

3. ТРОШКОВИ ИНФЛАЦИЈЕ УСЛЕД НЕПРЕДВИЂАЊА – то је следеће:

Претпоставите да сте ви зајмопримац и да сте позајмили 100.000 динара са каматом 10% од неког зајмодавца. Значи дужни сте 110.000 динара. Долази до инфлације, што значи да реално 1 динар сада вреди мање, а када будете враћали дуг зајмодавцу и даље дајете номинално истих 110.000, што сада вреди реално мање него раније. Стога, *ви као зајмопримац сте на добитку, а зајмодавац је у губитку – долази до редистрибуције дохотка између зајмопримца и зајмодавца.*

4. ТРОШКОВИ ИНФЛАЦИЈЕ УСЛЕД НЕИЗВЕСНОСТИ – то су:

- **већи трошкови планирања** – друштво мора да планира шта ће да ради ако буде инфлација, а не зна ни да ли ће је бити јер су ствари неизвесне
- **психолошки трошкови забринутости** – људи су генерално одбојни према ризику тако да не воле неизвесност у погледу реалних варијабли
- **психолошки трошкови рачунања** – људи морају више да рачунају када праве планове потрошње и сл. и мисле о реалној вредности трансакција

БЕНЕФИТИ ИНФЛАЦИЈЕ

Као што смо видели, инфлација има много трошкова по друштво. Међутим, када је ниска и стабилна, она може имати и одређене предности, тј. бенефите:

- **задовољнији радници** – услед виших цена, радници могу да траже веће номиналне наднице и тиме номинално да имају веће плате. Иако реална промена можда и није позитивна (куповна моћ је мања) људи потпадају под инфлаторну илузију и биће срећнији јер *номинално* имају више новца за потрошњу

- **повећана производња** – услед повећане потрошње у привреди, фирме ће бити мотивисане да повећају производњу и своје профите

- **мања незапосленост –** да би повећале производњу, фирме ће морати да запосле додатне раднике и тиме се смањује незапосленост у привреди

- **теже долази до дефлације** – дефлација може бити погубна за привреду. Уколико централна банка циља на позитивну и ниску инфлацију (али **не** инфлацију од 0%), теже ће запасти у зону негативне инфлације (тј. дефлације) која може довести до катастрофалних последица у привреди (као у Великој депресији 1929.)

- ТРОШКОВИ И БЕНЕФИТИ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ -

ТРОШКОВИ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

Трошкове незапослености можемо поделити у две основне групе:

1. ПРИВАТНИ ТРОШКОВИ – овде пре свега спадају:

- трошкови губитка плате (што узрокује забринутост и стрес)
- трошкови губитка самопоуздања услед губитка посла

2. ДРУШТВЕНИ ТРОШКОВИ

- **смањена производња** – радници који би можда били врло продуктивни, невољно су незапослени (стога привреда пада унутар криве производних могућности а није *на* криви производних могућности)
- **већи трошкови државе** – држава има више људи којима мора да даје социјалну помоћ, а мање приходе од пореза јер нема дохотка (плате) који ће да опорезује

БЕНЕФИТИ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

Иако има ове трошкове као и многе друге, незапосленост има и одређене предности:

- **фирме су у бољем положају** – услед веће незапослености, има више људи на тржишту рада, те фирме лакше могу да нађу раднике који су најбољи и најпродуктивнији за предузеће

- **радници су у бољем положају (донекле)** – нпр. могу да траже где ће добити бољи посао, свакако добијају социјалну помоћ, имају више слободног времена и сл. Међутим, уколико су *невољно* незапослени, овај бенефит и није толико значајан

81. Добијање AD криве★

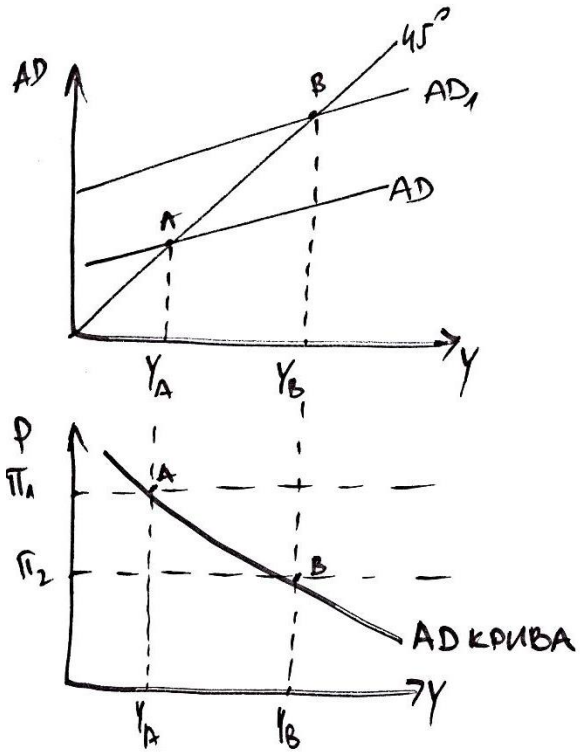

AD - агрегатна тражња (aggregate demand)

Y - доходак

P - цене (prices), π - инфлација

Први график:

На првом графику приказан комплетни Кејнзијански крст. Другим речима, са повећањем дохотка, расте агрегатна тражња (планирана потрошња). Ово је у складу са Кејнсовом теоријом апсолутног дохотка, по којој потрошња расте са повећањем нивоа дохотка. Линијом 45 степени означавамо једнакост дохотка и агрегатне тражње (стварне потрошње и планиране потрошње).

Почетна равнотежа је у **тачки А**. Уколико дође до **смањења цена P,** агрегатна тражња се паралелно помера на горе, и долазимо у нову равнотежу B, са већим нивоом дохотка (Y_B).

Други график:

Пресликавањем ових нивоа доходака на други графикон на хоризонталну осу, а означавајући нивое инфлације (цена) на вертикалној оси, добијамо AD криву као негативну везу између инфлације (цена) и дохотка.

Вероватно вас збуњује чињеница да овде имамо и AD криву позитивног нагиба, и AD криву негативног нагиба. Како ово може бити случај?

Одговор је у томе што ова два графика приказују тотално различите ствари.

- На првом графику, не узимамо у обзир цене. Штавише, претпостављамо да су све ствари ван оса на графику (*„остали фактори")* константне (како би прави економисти рекли, *ceteris paribus*), тако да имамо претпоставку да су цене (и наднице) константне. Притом, овај график нам само говори да како расте ниво дохотка, расте и агрегатна тражња (позитивна корелација дохотка и AD).
- На другом графику, узимамо у обзир цене (дефинитивно не претпостављамо да су константне, него да се планирана потрошња управо и мења услед смањења цена P).

Веома важно! Промена цена утиче на кретање дуж AD криве, а промене неких других фактора (нпр. количине новца M) утичу на померање AD криве.

А зашто постоји негативна корелација између цена и дохотка? Постоје три основна разлога:

(1) Ефекат богатства → када се цене смање, наша реална куповна моћ је већа, тако да наш реални доходак расте

(2) Ефекат трговине → када се цене смање, странци више хоће да узимају наше производе (тражња за извозом се повећава) и тиме се повећава доходак наше земље

(3) Ефекат каматне стопе → када се цене смање, централна банка ће такође смањити и каматну стопу. Зашто? Централна банка обично одређује каматну стопу како би постигла одређени ниво инфлације. Уколико су цене тј. инфлација нижа, потребна јој је нижа каматна стопа да постигне циљну стопу инфлације. Када је нижа каматна стопа, људи желе више да позајмљују и троше, и тиме се повећава доходак.

90. Монетарна политика

ШТА ЈЕ МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА?

Монетарна политика је део економске политике која преко различитих инструмената утиче на понуду и тражњу за новце. Спроводи је Централна банка, а најважнији циљ монетарне политике је ценовна стабилност (данас се разматра *финансијска* стабилност). Најважнији инструменти су индиректни (а могу се користити и директни).

ВРСТЕ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ

1. ЕКСПАНЗИВНА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

Ова политика подразумева повећање понуде новца M, односно снижење каматних стопа r. Примењује се у условима када прети *рецесија*.

2. РЕСТРИКТИВНА (КОНТРАКЦИОНА) МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

Ова политика подразумева смањење понуде новца M, односно повећање каматних стопа r. Примењује се у условима када прети *инфлација тражње.*

ПРИНЦИП ДУГОРОЧНЕ НЕУТРАЛНОСТИ НОВЦА

Према принципу дугорочне неутралности новца, у дугом року:

- реалне варијабле су детерминисане реалним факторима
- номиналне варијабле су детерминисане номиналним факторима

На основу овога закључујемо да у дугом року Централна банка не може утицати на економски раст путем промене монетарне политике.

ОГРАНИЧЕЊА МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ

1. Монетарна политика није свемогућа. На кретање производње и цена утичу и многи други фактори, као што су:

- *са стране тражње* промена пореских стопа и јавне потрошње
- *са стране понуде* сушне године, скокови цена нафте и слично

2. Монетарна политика не може стално да снижава каматне стопе како би подстакла привредну активност. Граница до које може Централна банка да снизи номиналну каматну стопу је 0% - није могуће одредити негативне каматне стопе.

3. Временска кашњења монетарне политике су дуготрајна и непредвидива – промене неће одмах имати ефекта. Зато ова политика увек мора бити окренута будућности.

91. Централна банка

ШТА ЈЕ ЦЕНТРАЛНА БАНКА (ЦБ)?

Централна банка је институција задужена за спровођење монетарне политике у земљи.

ТРИ ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

1. ВРХОВНА МОНЕТАРНА ИНСТИТУЦИЈА

Ово значи да Централна банка спроводи монетарну политику земље. ЦБ је углавном у државном власништву, мада је могуће да делом буде и у приватном власништву.

2. ИМА БРОЈНЕ ФУНКЦИЈЕ И МОНОПОЛ ИЗДАВАЊА НОВЦА

Поред осталих, врши функцију примарне емисију новца у земљи (штампа новац). Народна банка Србије је самостална и независна у обављању функција утврђених Законом о Народној банци Србије и другим законима, а за свој рад је одговорна Народној скупштини Републике Србије.

3. ИМА БРОЈНЕ ЦИЉЕВЕ

Најважнији циљеви Централне банке су:

- у ужем смислу ценовна стабилност
- у ширем смислу финансијска стабилност

Способност Централне банке да их реализује зависи од *кредибилитета***.** ЦБ стиче кредибилитет путем конзистентности у вођењу одређене монетарне политике. Централна банка мора бити опрезна јер кредибилитет се тешко стиче, а лако губи! Основни циљ Народне банке Србије је постизање и очување ценовне стабилности. Поред тога, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, Народна банка Србије доприноси очувању и јачању стабилности финансијског система.

КРАТКИ ИСТОРИЈАТ

Историјски гледано, Централне банке су настајале на два основна начина:

- еволутивним путем (настају из неке друге банке)
- државним декретом

Централна банка Шведске је *Riskbank*. У Великој Британији то је *Bank of England*. Њена сврха кад је настала било је прикупљање фондова за финансирање рата. У Француској централна је *Banque Royale*, која када је настала је финансирала Наполеонове ратове.

Оно што треба да буде крајњи циљ сваке централне банке је пораст друштвеног благостања, односно животног стандарда у земљи.

92. Централна банка – функције ЦБ

ШТА ЈЕ ЦЕНТРАЛНА БАНКА (ЦБ)?

Централна банка је институција задужена за спровођење монетарне политике у земљи.

ТРИ ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

1. ВРХОВНА МОНЕТАРНА ИНСТИТУЦИЈА

Ово значи да Централна банка спроводи монетарну политику земље. ЦБ је углавном у државном власништву, мада је могуће да делом буде и у приватном власништву.

2. ИМА БРОЈНЕ ФУНКЦИЈЕ И МОНОПОЛ ИЗДАВАЊА НОВЦА

Поред осталих, врши функцију примарне емисију новца у земљи (штампа новац). Народна банка Србије је самостална и независна у обављању функција утврђених Законом о Народној банци Србије и другим законима, а за свој рад је одговорна Народној скупштини Републике Србије.

3. ИМА БРОЈНЕ ЦИЉЕВЕ

Најважнији циљеви Централне банке су:

- у ужем смислу ценовна стабилност
- у ширем смислу финансијска стабилност

Способност Централне банке да их реализује зависи од *кредибилитета***.** ЦБ стиче кредибилитет путем конзистентности у вођењу одређене монетарне политике. Централна банка мора бити опрезна јер кредибилитет се тешко стиче, а лако губи! Основни циљ Народне банке Србије је постизање и очување ценовне стабилности. Поред тога, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, Народна банка Србије доприноси очувању и јачању стабилности финансијског система.

КРАТКИ ИСТОРИЈАТ

Историјски гледано, Централне банке су настајале на два основна начина:

- еволутивним путем (настају из неке друге банке)
- државним декретом

Централна банка Шведске је *Riksbank*. У Великој Британији то је *Bank of England*. Њена сврха кад је настала било је прикупљање фондова за финансирање рата. У Француској централна је *Banque Royale*, која када је настала је финансирала Наполеонове ратове.

Оно што треба да буде крајњи циљ сваке централне банке је пораст друштвеног благостања, односно животног стандарда у земљи.

ТРИ НАЈБИТНИЈЕ ФУНКЦИЈЕ ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ

1. ФУНКЦИЈА ПРИМАРНЕ ЕМИСИЈЕ НОВЦА

Ово је најзначајнија функција Централне банке. У данашње време, Централна банка има монопол над емисијом новца. ЦБ остварује ову функцију:

- кроз девизне трансакције
- кроз кредите комерцијалним банкама
- кроз кредите држави

2. ФУНКЦИЈА ЗАЈМОДАВЦА У КРАЈЊОЈ ИНСТАНЦИ

Када је банкарски систем неликвидан, Централна банка „прискаче у помоћ“ кроз кредите и сл. Услов за спровођење ове функције је постојање вероватноће да се појави банкарска криза (да комерцијалним банкама заиста треба помоћ са стране). У супротном, ЦБ не жели да врши ову функцију. Идеја је да је ЦБ зајмодавац само *у крајњој инстанци* (енг. *lender of last resort*).

3. ФУНКЦИЈА УПРАВЉАЊА ДЕВИЗНИМ РЕЗЕРВАМА

Централна банка управља девизним резервама, које се чувају у хартијама од вредности (ХоВ), специјалним правима вучења, страним валутама, злату и сл. Зашто ЦБ треба држати девизне резерве? Могућ разлог је одбрана режима девизног курса (фиксни девизни курс се брани путем продаје/куповине државних резерви). Такође, могући разлози су смањење утицаја негативних екстерних шокова и повећање кредибилитета монетарне политике и земље.

ОСТАЛЕ ФУНКЦИЈЕ ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ

1. ФУНКЦИЈА СУПЕРВИЗИЈЕ ПОСЛОВНИХ БАНАКА

Централна банка контролише да ли је пословна банка финансијски стабилна и да ли постоји нека опасност по њене депоненте. Ово се стручно назива *супервизија*.

2. ФУНКЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА И АНАЛИЗЕ

ЦБ се бави и бројним истраживањима и анализама. Циљ овога је утврдити како ће економски субјекти реаговати на мере монетарне политике које ЦБ спроводи. Овај сектор Централне банке задужен је и за публикације Централне банке.

3. ФУНКЦИЈА ПРУЖАЊА БАНКАРСКИХ УСЛУГА ДРЖАВИ

Централна банка пружа и банкарске услуге држави у виду консалтинга (саветодавна функција), а све у циљу побољшања друштвеног благостања.

93. Инструменти монетарне политике - операције на отвореном тржишту

ШТА СУ ОПЕРАЦИЈЕ НА ОТВОРЕНОМ ТРЖИШТУ?

Операције на отвореном тржишту подразумевају купопродају хартија од вредности (ХоВ) које обавља Централна банка са пословним (комерцијалним) банкама. Ове операције има директан и индиректан утицај:

- директно утичу на кредитни потенцијал и ликвидност банака
- индиректно утичу на формирање новчане масе

На који начин операције на отвореном тржишту утичу на формирање новчане масе?

- *куповина ХоВ:* доводи до повећања понуде новца М (то је експанзивна монетарна политика). ЦБ купује хартије од вредности преко државе, чиме се повећава тражња за ХоВ, тј. расте им цена. Раст цена ХоВ утиче на смањење каматне стопе, а то доводи до повећања новчане масе у оптицају.
- *продаја ХоВ:* доводи до смањења понуде новца М (то је рестриктивна монетарна политика). ЦБ продаје хартије од вредности преко државе, чиме се смањује тражња за ХоВ, тј. пада им цена. Пад цена ХоВ утиче на повећање каматне стопе, а то доводи до смањења новчане масе у оптицају.

КОЈИ СУ УСЛОВИ ЗА ЊИХОВО ОДВИЈАЊЕ?

1. **развијено тржиште ХоВ** – неопходно је да постоји развијено тржиште ХоВ
2. **различити типови ХоВ** – неопходно је да су се развили различити типови ХоВ
3. **тражња за ХоВ** – неопходно је да постоји тражња за хартијама од вредности

НА КОЈИ НАЧИН СЕ СПРОВОДЕ?

1. ПАСИВАН ПРИСТУП

Ако се примењује пасиван приступ, ЦБ фиксира каматну стопу, а тржиште одлучује о износу трговине ХоВ. Овај приступ најчешће се користи у пракси.

2. АКТИВАН ПРИСТУП

Ако се примењује активан приступ, ЦБ фиксира износ ХоВ, а тржиште одлучује о каматној стопи. Овај приступ се доста ретко користи у пракси.

3. REPO ПРИСТУП

Данас, операције на отвореном тржишту се спроводе путем REPO (repurchase agreement) операција – тј. споразумима о реоткупу. Наиме, купац и продавац су сагласни да се изврши продаја ХоВ по утврђеној цени, уз обавезу купца да их прода продавцу на тачно утврђен дан по реоткупној цени.

94. Инструменти монетарне политике - обавезна резерва

ШТА СУ ОБАВЕЗНЕ РЕЗЕРВЕ?

Обавезне резерве су одређени проценат депозита које пословна банка мора да држи на рачуну централне банке. У данашње време, обавезна резерва централној банци служи као алтернатива и/или комплемент (допуна) операцијама на отвореном тржишту за управљање понудом новца.

КОЈА ЈЕ СВРХА ОБАВЕЗНИХ РЕЗЕРВИ?

1. ПРОМЕНА КОЛИЧИНЕ НОВЦА У ОПТИЦАЈУ

Када дође до повећања стопе обавезне резерве, пословне банке више депозита морају да држе на рачуну код ЦБ, тако да је мање новца у оптицају. Стога, повећање стопе обавезне резерве доводи до смањења понуде новца M (ово је рестриктивна монетарна политика).

Када дође до смањења стопе обавезне резерве, пословне банке мање депозита морају да држе на рачуну код ЦБ, тако да је више новца у оптицају. Стога, смањење стопе обавезне резерве доводи до повећања понуде новца M (ово је експанзивна монетарна политика).

2. СИГУРНОСТ КОМИТЕНАТА ПОСЛОВНИХ БАНАКА

Обавезна резерва служи и да се поврати поверење штедиша. Штедише знају да постоје обавезне резерве за све пословне банке, тако да неће изгубити свој новац чак и ако њихова пословна банка пропадне, те се осећају сигурно.

МЕТОДИ ОБРАЧУНА СТОПЕ ОБАВЕЗНЕ РЕЗЕРВЕ

1. На депозите по виђењу

Обавезна резерва може да се обрачунава као проценат од износа депозита по виђењу.

2. На све депозите (по јединственој стопи)

Обавезна резерва може да се обрачунава као проценат од износа свих депозита (за све врсте депозита по јединственој, истој стопи).

3. На све депозите (по диференцираним стопама):

Обавезна резерва може да се обрачунава као проценат од износа свих депозита, тако да је различита за различите врсте депозита. За депозите по виђењу се обрачунава виша стопа (због већег ризика), а за орочене депозите нижа стопа обавезних резерви.